

УДК 175.486:628

Шерстюк Р.П., Козловський А.В.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Sherstiuk R., Kozlovskyy A.

METHODICAL APPROACH TO ASSESSMENT OF THE ENTERPRISE INNOVATIVE DEVELOPMENT EFFICIENCY

Управління інноваційною діяльністю потребує контролю та оцінювання її ефективності. Під інноваційною діяльністю слід розуміти діяльність, спрямовану на використання результатів наукових досліджень та розробок для створення нової продукції, створення та застосування нових технологій з подальшою реалізацією, яка приносить соціальний та економічний ефект. Практика підтверджує, що в умовах сьогодення більшість промислових підприємств не здійснюють оцінку ефективності інноваційної діяльності. Найчастіше підприємства обмежуються оцінкою ефективності інноваційних проєктів, що вважаємо некоректним, оскільки інноваційна діяльність є складним і неперервним процесом, що генерує інноваційні проєкти. У цьому контексті заслуговують на увагу методичні рекомендації щодо оцінки ефективності інноваційного розвитку підприємства.

Методика оцінки ефективності інноваційного розвитку включає систему показників, до якої повинні входити фінансово-економічні показники (виручка, валовий прибуток, рентабельність, продуктивність праці) та спеціальні показники, що характеризують виключно інноваційний процес. Для визначення ефективності інноваційного розвитку підприємства пропонується використовувати таку систему показників: наукоємність підприємства; коефіцієнт новизни продукції; коефіцієнт результативності витрат на НДДКР; коефіцієнт ефективності модернізації виробництва; коефіцієнт інтенсивності наукових розробок.

Наукоємність підприємства (H_n) пропонується визначати за такою формулою:

$$H_n = \frac{B_{\text{НДДКР}}}{C_n}, \quad (1)$$

де $B_{\text{НДДКР}}$ – витрати на НДДКР в аналізованому періоді, грн; C_n – витрати підприємства на виробництво продукції в аналізованому періоді, грн.

Якщо частка витрат на НДДКР у загальних витратах становить понад 15 %, тоді підприємство вважається високотехнологічним, 4,5–15% – середньотехнологічним, 0,5–4,5% – низькотехнологічним. Даний показник дорівнюватиме нулю, якщо підприємство не вкладає кошти в НДДКР, і таке підприємство не може вважатися наукомістким.

Коефіцієнт новизни продукції ($K_{\text{нп}}$) відображає частку інноваційної продукції у виручці підприємства і визначається за такою формулою:

$$K_{\text{нп}} = \frac{B_{\text{ін}}}{B_n}, \quad (2)$$

де $B_{\text{ін}}$ – прибуток від реалізації інноваційної продукції аналізованому періоді, грн; B_n – прибуток від реалізації всієї продукції у аналізованому періоді, грн.

Максимальне значення цього показника дорівнює одиниці, і буде досягнуто в разі, якщо підприємство випускало лише нову чи модернізовану продукцію.

Підприємство вважається високотехнологічним, якщо частка інноваційної продукції у виручці підприємства становить більше 50 %, середньотехнологічним – 10–50 %, низькотехнологічним – 1–10 %.

Коефіцієнт результативності витрат на НДДКР ($K_{\text{НДДКР}}$) визначається таким чином:

$$K_{\text{НДДКР}} = \frac{B_{in}}{B_{\text{НДДКР}}}, \quad (3)$$

Вказаний коефіцієнт свідчить, яка величина виручки від реалізації інноваційної продукції припадає на 1 гривну витрат на НДДКР. Порогове значення $K_{\text{НДДКР}}$ більше або дорівнює 1,0.

Якщо підприємство не здійснювало випуск і реалізацію інноваційної продукції (або тільки реалізацію) в досліджуваному періоді, тоді даний коефіцієнт дорівнюватиме нулю. Як правило, інвестиції в НДДКР призведуть до створення нової продукції не в поточному році, а лише в наступні роки.

Коефіцієнт ефективності модернізації виробництва (K_m) визначається за формулою:

$$K_m = \frac{B_{in}}{B_m}, \quad (4)$$

де B_m – витрати підприємства на модернізацію виробництва в аналізованому періоді, грн.

Коефіцієнт ефективності модернізації виробництва показує, скільки виручки від інноваційної продукції припадає на 1 гривну витрат на модернізацію і технічне переозброєння виробництва. Порогове значення більше або дорівнює 1,0.

Коефіцієнт інтенсивності наукових розробок (K_{inr}) пропонується розраховувати за такою формулою:

$$K_{inr} = \frac{O_{I\text{Ba}}}{O_{I\text{Bб}}}, \quad (5)$$

де $O_{I\text{Ba}}$ – кількість об'єктів інтелектуальної власності на балансі підприємства в аналізованому періоді, шт.; $O_{I\text{Bб}}$ – кількість об'єктів інтелектуальної власності на балансі підприємства в базисному періоді, шт. Порогове значення K_{inr} дорівнює або більше 1,0.

Таким чином, розроблена методика дасть змогу визначити ефективність фінансових вкладень в інноваційний розвиток, оцінити інтенсивність наукових розробок, виявити наявні у підприємства резерви. На підставі моніторингу запропонованих показників керівництво підприємства має змогу приймати обґрунтовані рішення в сфері управління на стратегічному рівні (оцінити ефективність розробленої на підприємстві стратегії інноваційного розвитку), підвищити ефективність використання наявних ресурсів підприємства. Також рівень наукомісткості підприємства та коефіцієнт новизни продукції можна застосовувати в ролі критеріїв класифікації підприємств (високотехнологічні, середньотехнологічні, низькотехнологічні).

Реалізація вказаної методики забезпечує оцінку ефективності інноваційної діяльності конкретного підприємства в порівнянні з іншими інноваційно активними підприємствами галузі, а також промисловості загалом.

Список використаних джерел:

1. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність : монографія / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнецова. – Львів : Вид-во ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.

2. Малюта Л.Я. Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства / Малюта Л.Я. // Соціально-економічні проблеми і держава [Електронний ресурс]. – 2011. – Вип. 1 (4). – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf>.